

סוכה ז

משה שווערד

1. המאור הקטן מסכת סוכה דף ב עמוד א

אותו טפח היכן מעמידו אמר רב מעמידו כנגד היוצא פי' בסוף הדופן האחת שיהא דופן קצרה כנגד ארוכה כהיא דאמרי' התם מצר לו מצד א' ארוך ומצד א' קצר אף כאן הקצר הוא הטפח והארוך הוא היוצא ואף התם נמי אקשו ליה רב כהנא ורב אסי ויקנה כנגד ראש התור כדאקשו ליה הכא ובתרוייהו שתיק להו ולא משום דקבלה מינייהו אלא משום דלא חש לה ויש מי שפי' דקבלה רב ואין נראין לנו הדברים והרבה דעות ופירושים מתחלפין בשמועה זו והפירוש שאנו סומכין עליו בזה הוא...

2. חידושי הריטב"א מסכת סוכה דף ז עמוד א

ואמרינן דשתיק רב, ולא ידענא שתיקה זו [אם] משום דאודי או משום דלא חש לדבריהם ואינם ראויים לתשובה, ובודאי (ספר) [סתמא] משמע לשון הודאה כשאר חברים שאינם מזלזלים בכבוד חבריהם ולא אתמר דשתיק משום דלא חייש אלא כשהתלמיד מקשה והרב שותק, אבל רב כהנא ורב אסי לגמריה דרב הוה צריכי לסבריה לא הוה צריכי, ובמסכת בבא קמא (י"א א') אמרינן גבי אמר שמואל אין שמין לגנב ולא לגזול ואני אומר אין שמין אף לשואל (והכא) [ואבא] מודה לי דההוא גברא דשאל נרגא מחבריה תבריה אתא לקמיה דרב א"ל זיל שלים ליה נרגא מעליא (לימא) אלמא אין שמין ופרכינן אדרבה כיון דאמרי ליה רב כהנא ורב אסי [דינא הכי ושתיק] הודאה היא, והכי נמי משמע בפרק איזהו נשך (ב"מ ס"ט ב') גבי פלוגתא דרב ושמואל דספינה דאגרא ופגרא, ואף כאן הוה אפשר לדון יותר דאודי ליה רב אלא כיון (דהוינן) [דחזינן] לשמואל משמיה דלוי ולכולהו דבי מדרשא דמורו כרב ולא חיישי לדברי רב כהנא ורב אסי משמע דרב לא שתיק לרב כהנא ורב אסי משום דאודי אלא משום דלא חש לדבריהם כדברי הרב בעל המאור, דסבירא להו דכיון דרחמנא אוקמה אטפח הרי היא כדופן גמורה ולא כפי ראש תור וכיון [שכן] טפי חזי למסמכיה לאחד מן הכותלים ולא שתהיה רחוקה ויחידית בפני עצמה.

3. חידושי הריטב"א מסכת סוכה דף ז עמוד א

והאי טפח שוחק דבעי תלמודא, פרש"י כי היכי דתהוי בהדי לבוד ד' טפחים דהוי רוב שיעור הכשר סוכה, ואע"ג דבטפח גרידא הוי רוב דהא איכא טפי מג' טפחים ומחצה והא פלגא, [1] בעינן רובא דמנכר, [2] אבל בתוספות פי' דלפיכך בעי טפח שוחק משום דבפחות מד' טפחים לא חשיבי בשום דוכתא, ונכון הוא.

4. ערוך לגר מסכת סוכה דף ז עמוד א

בגמרא עושה לו טפח שוחק. אע"ג דבטפח מצומצם פחות מג' לדופן ג"כ הוי רוב דופן דרוב דופן הוי משהו יותר מג' טפחים ומחצה כבר תירץ הר"ן דפחות מארבעה לא נחשב ע"ש וכוונתו למה דאמרינן לקמן (י א) דארבעה הוי מקום חשוב אבל ק"ל כיון דקיי"ל בכל מקום דרובו ככולו א"כ אחר דגמרינן הלכה למשה מסיני דלבוד לענין מה אתי הלכתא דשלישית אפי' טפח דפשיטא כיון דמעמידן בפחות מג' לדופן דנחשב כרוב דופן וממילא ג"כ כדופן כולו וי"ל דודאי משום רובו ככולו לבד אין לחשוב כדופן שלם דאל"כ לא ניבעי רק דופן האמצעי שלמה ויעמיד הב' דפנות הסמוכין לה ע"י טפח שוחק בפחות מג' לה אע"כ דבעינן גבי סוכה מחיצות שלמות ולכן צריך הלכה למשה מסיני דסגי בשלישית טפח ורק אחר דגמירי לה כן אמרינן שיעשה על ידי טפח זה עכ"פ רוב דופן של שיעור השלם אבל ודאי בכל הדברי' שנתנה התורה או הל"מ שיעור לא אמרינן רובו ככולו דאל"כ יצא באכל רוב כזית מצה או יתחייב באכל רוב כזית מתחמץ וחלב ודם אע"כ היכי דנמסר שיעור בעינן שיעור שלם וכיון דדפנות סוכה גמרינן שיהי' ז' טפחים לא סגי ברובו אי לא גמרינן כן בפירוש לדופן השלישי:

5. תוספות הרא"ש מסכת סוכה דף ז עמוד א

אינה ניתרת אלא בצורת פתח, שיעשה לאותו טפח צורת פתח על פני כל הדופן כולו, כיצד קנה של חצי טפח אצל היוצא וקנה של חצי טפח במקצוע של היוצא ועל גבן קנה על פני כולו, ואע"ג דבפ"ק דעירובין לא יהיב שיעורא לקנה של צורת פתח אלא קנה משהו מכאן וקנה משהו מכאן על גביהן אלא שתהא בריאה כדי שתעמוד בה דלת אפי' דלת של קשין, גבי דופן סוכה דאורייתא החמירו.

6. תוספות מסכת סוכה דף ז עמוד א

ואינה ניתרת אלא בצורת פתח - פירוש אלא אם כן עשאו לאותו טפח צורת הפתח על פני כל הדופן כולו כיצד קנה של חצי טפח אצל היוצא וקנה חצי טפח במקצוע שכנגדו וקנה על גביהם דהוה ליה כאילו כל הדופן סתום דאע"ג דבפ' קמא דעירובין (ד' יא:) לא יהבינן שיעורא לקנה של צורת פתח אלא אפילו קנה משהו מכאן וקנה משהו מכאן על גביהם אלא שתהא בריאה כדי לעמוד בה דלת ואפילו דלת של קשין גבי סוכה החמירו דבעינן מחיצות הניכרות.

7. תוספות מסכת סוכה דף ז עמוד ב

סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי כשרה - ... וא"ת ומבוי זה אם יש בו ג' מחיצות גמורות תיפוק לי דבלא לחי הסוכה כשרה דקיימא לן כרבנן דאמרי שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפה ובקונטרס פ"י דמיירי במבוי מפולש ולא יתכן דא"כ לא מישתרי בלחי וקורה אלא לר' יהודה וכולהו אמוראי כרבנן בפ' קמא דעירובין (דף יב:) ואמרינן בסוף חלוון (שם דף פא:): ובסוף כל גגות (שם דף צה.) דאין הלכה כרבי יהודה במחיצות וי"ל דלעולם מיירי במבוי סתום מג' רוחות ומיירי כגון שסיכך לצד הלחי ולפנים לצד הבתים לא סיכך דהשתא אין לזו סוכה אלא שתי מחיצות ולחי אחד.

8. שערים מצויינים בהלכה

מגו דהויא דופן לענין סוכה הויא דופן לענין שבת. ע"י בר"ן שיש מקשים אמאי אמרינן מגו כה"ג לקולא, נימצא איפכא לחומרא מגו דלא הויא דופן לשבת לא הויא דופן נמי לסוכה כו', ולכן דחקו לומר דלא שרינן משום מגו זו אלא איסורא דרבנן, ואוקמינן ע"י מגו זו אדינא דאורייתא כו', והר"ן דחה שיטה זו, והוכיח דאפילו בדאורייתא מקילין ע"י מגו זו, והטעם לזה הבינו דאמרה תורה "בסוכות תשבו שבעת ימים", והתורה פירשה דיני מחיצות של סוכה, א"כ סוכה זו כשרה לכל שבעת הימים, ואי אפשר לשבעת הימים בלא שבת, וכמו כן אין לומר דסוכה כזו כשרה רק לששת הימים. וע"י בפנ"י ובשפת אמת, שדנו בזה אם אפשר לומר דמה"ת הוי שפיר רה"י והזורק לתוכה חייב, והסוכה כשרה, ומ"מ לטלטל בתוכה ד' אמות אסור. ונראה דלזה רמזו חז"ל במס' ע"ז (ג.) מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, כלומר דיש בה קלות שאין כזה בשאר מצות, ואוקמה אדאורייתא.

9. ערוך לגר מסכת סוכה דף ז עמוד א

בגמרא שיש לו לחי כשר. ק"ל דהא אמרינן לקמן (כג א) דסוכה שאינה ראוי' לשבעה לאו שמה סוכה ואפ"ל ר"מ מודה שם היכי דמדאורייתא אינה ראוי' וא"כ היאך יוצא בשבת דסוכה בסוכה שיש לו לחי כיון דבחול אינה כשירה הרי לא הוי סוכה ראוי' לז' ועיין מה שאכתוב לקמן (עמ' ב):

10. שערים מצויינים בהלכה

פסי ביראות וכשרה בשבת דסוכות. (הקשה ✓ בערוך לגר הא הויא סוכה דאינה ראוייה לשבעת הימים, וק"ל לקמן (כג.) דסוכה שאינה ראוייה לשבעת הימים לא שמה סוכה, וכתב דמה"ט שיטת הר"ף דגם לימי החול כשרה ומכח מגו, וצ"ן שעור ידבר מזה בשאר מקומות. ונראה לי דיש לחלק דהא לקמן דק"ל דצריך סוכה שמהא ראוייה לשבעת הימים היינו שמצד עצמה ראוייה לעמוד שאין הדפנות חלושות כ"כ, ואין הרוח מצויה מפיל אותן, וכן הסכך שלא יתייבש בתוך משך ימי הסוכות ועיי"כ לא יהי חמתה מרובה מצילתה, אבל מה שהדין מעכב ומשתנה דין מחיצה משבת לחול אינה בגדר אינה ראוייה, משא"כ ר' מאיר ור"י לקמן שסוכין דסוכה דירת קבע בעינן א"כ לא הוצרכו הפסוק לענין חזוק המחיצות, משום זה דורשים הדרשה דבעינן שתהא ראוי לשבעה, אבל אנחנו דק"ל דסוכה דירת עראי, או לומדים מהדרשה רק לגבי חזוק המחיצות, ושוב ראיתי בפרומי שדה שהביא קשיא הנ"ל, ותירץ לחלק כמו שכתבנו.

דף ז: סיכך ע"ג מבוי שיש לו לחי כשרה. ע"י ברש"י לעיל (ע"א) שפי' דמיירי דהמבוי מפולש. אבל התוס' כתבו דזה לא יתכן דמבוי כזו לא משתרי אלא לר' יהודה ואנן קי"ל כרבנן, ולכן פירשו דמיירי במבוי שיש לו ג' מחיצות. והרא"ש כתב כדברי רש"י. והר"ן כתב כדברי התוס'. וברמב"ם (פ"ד ה"י) ובשו"ע (או"ח סי' תרל ס"ז) סתמו הדבר ולא פירשו כלום. אמנם מדברי הרמ"א מבואר, שאין להתיר אלא במקום שהלחי מתיר לענין שבת, דהיינו שיש ג' מחיצות והלחי בצד הרביעית, ע"י במג"א (סק"ט) ובמ"ב (ס"ק לד).

כתב רש"י דדוקא בשבת כשרה דמגו דהוי דופן לשבת למיהוי רשות היחיד הוי דופן נמי לענין סוכה. וכ"כ לגבי סיכך ע"ג

11. מהרש"א חידושי הלכות מסכת סוכה דף ז עמוד ב

בד"ה מחיצה היא וקרייה רחמנא כו' ותדע דכולהו מודו דלא בעינן כו' עכ"ל עיין במהרש"ל ודבריו דחוקים מצד עצמם ואין להאריך בהם דבהדיא כתב המרדכי בשם ראבי"ה דלר' יאשיה נמי בעינן למחיצות פסולת גורן ויקב כסכך אבל ביאור דבריהם דכולהו מודו כו' היינו כולהו תנאי דלעיל דנפקא להו מחיצות מבסוכות דהא אנן ע"כ דסבירא לן למדרשא מסורת או המקרא למחיצות מבסוכות כחד מהני תנאי ואפ"ה אית לן דלא בעינן למחיצות פסולת גורן ויקב אלא ע"כ היינו משום דלא דרשינן ליה אלא מיתורא אבל ר' יאשיה דדריש ליה ממשמעותיה דקרא ודאי דבעי נמי למחיצות בפסולת גורן ויקב כמ"ש המרדכי וכ"נ מפרש"י לקמן במתני' דחבילי קש כו' ע"ש:

12. ערוך לגר מסכת סוכה דף ז עמוד ב

בגמרא אף מחמת דפנות. ק"ק לת"י ר"ז לעיל (ב א) דלמעלה מעשרים פסולה משום דליכא צל סכך אלא צל דפנות א"כ לר' יאשי' מ"ט פסולה דהא לדיד' גם דפנות מקרי סכך וא"כ גם צל דפנות כשר ובשלמא לשיטת המהרש"א בתוס' דלר' יאשי' בעינן דפנות מפסולת גורן ויקב דכל הפוסל בסכך פוסל לר' יאשי' גם בדפנות י"ל דלכך למעלה מעשרים פוסל צל דפנות דסתם מחיצות לא הוי מפסולת גורן ויקב אבל לשיטת המהרש"ל דס"ל לר' יאשי' בדפנות לא בעינן פסולת גורן ויקב ואעפ"כ נקרא סוכה קשה מ"ט פסול למעלה מעשרים לר' יאשי' וצ"ל לת"י ר"ז דבאמת ר' יאשי' ס"ל כר"י דלמעלה מכ' כשרה דהא בלא"ה אמרינן לקמן דר' יאשי' ורבי יהודה אמרו דבר א' דתרווייהו ס"ל סוכה דירת קבע בעינן ואף שלפי מש"כ התוס' לא מוכרח דסברי כי הדדי מ"מ יש לומר כן ולפ"ז י"ל ג"כ אפכא דהא דר' יהודה מכשיר ה"ט דס"ל כר' יאשי' דגם צל דפנות מהני ובוזה יש לישב מה שהקשה הריטב"א (ריש מסכתין) כיון דס"ל ר"י דלמעלה מכ' כשר א"כ ע"כ לא בעי צל סוכה ולמה לא פליג גם אהא דחמתה מרובה מצלתה פסולה ולפ"ז א"ש ד"ל דגם ר"י ס"ל דבעינן צלתה מרובה מחמתה והא דמכשיר למעלה מכ' היינו משום דס"ל כר' יאשי' דגם צל דפנות מהני גם מתורץ בזה מה שהקשה הריטב"א (שם) מ"ט דרבי יהודה אליב' דתירוץ דרבי זירא:

13. תוספות מסכת סוכה דף ז עמוד ב

כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן - על כרחיך אין שוין דהא רבי בעי ד' אמות ולב"ש סגי בכדי ראשו ורובו ושולחנו ודכוותיה ביבמות פרק ר"ג (דף נא:) כולהו סבירא להו מאמר קונה קנין גמור והא דחשיב הכא ר' יהודה לאו משום דאסיקנא לעיל טעמא דרבנן דפסלי דבעו דירת עראי דהא אביי דהכא הוא מקשה לרבא דאית ליה ההוא טעמא אבל מ"מ אמת הוא דלמעלה מכ' לא קיימא אלא אם כן עשאו קבע ואמרינן נמי בפרק הישן (לקמן דף כא:): רבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן ודייק מהא דמכשיר למעלה מכ' ש"מ דרגיל לעשות סוכתו דירת קבע.

14. חידושי הריטב"א מסכת סוכה דף ז עמוד ב

אמר אביי רבי יאשיה ורבי יהודה ורבי שמעון ורבנן ורבי אליעזר ואחרים כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן. פ"י קבלנו מרבתינו דכל היכא דאמר תלמודא רבי פלוני ורבי פלוני אמרו דבר אחד הם שוים בדבריהם לגמרי וכל אחד מודה לדברי חבריו, ומשום הכי לא חשיב שיטה ואפשר דהוי הלכתא כוותיהו, אבל היכא דאמרינן רבי פלוני ורבי פלוני כולהו סבירא להו [הויה לה] שיטה שהיא קבלה ביד הגאונים ז"ל דלית הלכתא כחד מנייהו, מפני שאע"פ שהולכין בשיטה אחת ובדרך אחד באותו דבר אין כל דבריהם שוים ואינם מודים זה לזה, וראיה לדבר הא דשמעתין דאמר כולהו סבירא להו ואינם מודים זה לזה, דהא לבית שמאי הכשר סוכה בכדי ראשו ורובו ושולחנו ורבי בעי ד' אמות, ורבי שמעון בעי ג' דפנות ורביעית אפילו טפח ואילו רבי יהודה מודה כסתם מתניתין דקתני ושאין לה שלש דפנות מדלא פליג על הא וכדפליג ברישא, והכי נמי משמע מדאמרינן ביבמות (צ"ג א') רב הונא ורבי ינאי ורבי חיאי ורבי מאיר ורבי אליעזר בן יעקב כולהו סבירא להו אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם, ותמצא שאין שוין בדבריהם דלרבי מאיר אדם מקנה אפילו פירות שלא באו לעולם ושלא חנטו כלל ולרבי אליעזר לית ליה הכי אלא בדבר שכבר בא לעולם אלא שלא נגמר בשולה כדאיתא בקדושין (ס"ב ב'), ומשום שאינם מודים זה לזה וכל חד מנייהו איכא רבנן דפליגי עליה הוי כל חד מנייהו יחידאה ובטל במיעוטו ולית הלכתא כחד מנייהו מסתמא, אלא היכא דפסק תלמודא כחד ומפיק ליה משיטה כי הא דשמעתין דפסיק רבא הלכה כבית שמאי וקיימא לן נמי כרבי אליעזר כדבעינן למימר קמן, אבל מסתמא לית הלכתא כחד מנייהו כמו שקבלנו מן הגאון ז"ל.

15. פני יהושע מסכת סוכה דף ז עמוד ב

בגמרא אמר אביי רבי ור"נ כו' כולהו ס"ל סוכה דירת קבע בעינן כו'. בעיקר פלוגתא דתנאי אי דירת קבע בעינן או דירת עראי בעינן, נראה לי דשניהן מקרא אחד דרשו בקרא דחג הסוכות תעשה לך שבעת ימים, דשבעת ימים מיותר דקראי טובא בסוכות תשבו שבעת ימים, אלא על כרחך דלענין עשיית סוכה איירי, ולמ"ד דירת עראי בעינן דריש לה כדאיתא בריש מכילתין שעיקר מצות סוכה שיעשה אותה כדרך שרגיל לעשות דירה לשבעת ימים בלבד דהיינו דירת עראי, ומ"ד דירת קבע בעינן סברי איפכא דשבעת ימים היינו שיעשה אותה עכ"פ בענין שראויה להתקיים שבעת ימים בלי שום תיקון והיינו כעין דירת קבע, כן נראה לי. וכן נראה גם כן מלשון הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות בריש מכילתין: